

Okul Öncesi Eğitim Programlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarında Baba Katılımının Yeri ve Önemi

- Yrd. Doç. Dr. Fatma Tezel ŞAHİN*
- Öğr. Gör. Dr. Saide ÖZBEY*

Öz

Okul öncesi eğitimde başarıyı arttırmak, aile ve çocuk arasında olumlu ilişkiler kurmak, eğitimin devamlılığını sağlamak için aile katılım çalışmaları eğitim programında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmalara sadece annelerin değil babaların da katılımının çocukların gelişimi ve eğitimi üzerinde önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir. Araştırmalara göre, babaları okuldaki etkinliklere katılan çocukların okul başarıları daha iyi olmakta ve bu çocuklar daha az davranış problemleri göstermektedirler. Okuldaki etkinlikler babalar için rahat olursa babaların okul etkinliklerine katılımında artış olabilmekte etkinliklere daha düzenli katılabilmekte ve çocuklarının yaşamları ile daha fazla ilgilenmektedirler. Çoğu babalar sportif etkinlikleri ve alan gezilerini sınıf içi etkinliklerden daha çekici bulabilmektedirler. Erkek ve kadının toplum içinde değişen rolleri nedeniyle anne ve babalık görevlerini de kesin sınırlarla ayırmak mümkün olmamaktadır. Babaların da artık çocukların bakım ve eğitimine aktif olarak katılma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle babaların okul öncesi aile katılım çalışmalarına katılımı sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, aile katılımı, okuldaki etkinlikler, baba katılımı.

Abstract

The Place and Importance of Father Involvement at Family Involvement Studies Applied at the Preschool Education Program

Family involvement works are of great importance at the program of education in order to enhance success at preschool education, constitute positive relations between family and child and obtain continuation at education. It is known most of us that not only the involvement of mother but also that of father has a great effect on child's development and education. According to studies carried out, the children whose fathers involve in the studies at school are more successful at school and exhibit fewer problems of behavior. If the activities at school are so easy for the father to involve, there becomes an increase in the involvement of fathers and they involve these activities more often and they are interested in these activities quite more. Most fathers find sportive activities and field visits more attractive than indoor activities in the class. Due to the changing roles of both man and woman in society, it is almost impossible to limit the roles of fatherhood and motherhood with absolute lines. It is now essential for the father that they involve in the care and education of the child actively. Therefore, the involvement of fathers in family involvement works at preschool education should be supplied.

Keywords: Preschool education, family involvement, school activities, father's involvement.

(*) Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.

Giriş

Okul öncesi dönemde nitelikli bir eğitimin verilmesi, çocuğun içinde bulunduğu çevrede ilk elden etkileşimde bulunduğu bireylerin bu eğitime destek vermesi ile mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda aile çocuğun eğitiminde önemli etkiye sahip kaynak olma özelliğini taşımaktadır. Bu kaynak içerisinde çocuğun en yakın etkileşimde bulunduğu bireyler anne ve babadır. Anne ve babanın, çocuğun eğitimini ve gelişimini destekleyebilmeleri için çocuk eğitimi ve gelişimi konusunda eğitim almaları gerekmektedir (Can Yaşar,2001:366). Söz konusu eğitim, ailelerin gereksinimlerine göre düzenlenmiş, ev ve kurum merkezli eğitim etkinlikleri ile gerçekleştirilebileceği gibi; ailenin çocuğun okuldaki etkinliklerine katılması yoluyla da; yani aile katılım çalışmaları ile de sağlanabilmektedir.

Aile katılımı; anne babaların çocukların gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için organize edilmiş etkinlikler bütünüdür (Tezel Şahin ve Ünver (2005:23).

Eğitimcinin çocuğu tanıması ne kadar önem taşıyorsa eğitim verdiği çocukların ailelerini tanıması da o kadar önemlidir. Çocuklar okul ortamında ailede alışkın oldukları konuşma tarzı, gelenek ve davranış biçimlerinin dışında bir sosyal yaşamla karşılaştıklarında, bu ortamı düşmanca algılayabilmekte ve doğru olanı ayırt etme konusunda zihinleri karışmaktadır (Hohman ve Weikart,2000:76). Bu nedenle aile katılım çalışmalarında öncelikle çocuğun içinde bulunduğu ailenin kültürel özellikleri, eğitimden beklentileri ve yaşam deneyimleri gibi özelliklerinin iyi bilinmesi gerekmektedir (Ömeroğlu ve Can Yaşar,2005:2). Söz konusu özelliklerin dikkate alınarak aile katılım çalışmalarının düzenlenmesi hem aile eğitiminin hem de çocukların eğitimlerinin daha nitelikli ve işlevsel hazırlanabilmesini mümkün kılmaktadır.

Aile katılım etkinlikleri çocuğun hem okuldaki hem de okul dışındaki yaşamında eğitiminin desteklenmesi amacını taşımaktadır. Okul öncesinde aile katılımı; ailelerin okulda neler olup bittiğinden haberdar edilmeleri, okulda verilen eğitimin evde nasıl desteklenebileceği ve okul aile işbirliğinin nasıl geliştirilebileceği konusunda ailelere yardımcı olacak etkinlikleri içermektedir (Wasik vd.2002:81). Çocuklar genellikle ev ortamında sergilenen davranışları ve tutumları benimsemektedirler. Bu bağlamda, okulda verilecek eğitimin evde desteklenmesi ve çocuğun etkileşimde bulunduğu tüm çevreye yayıldığı sürece etkili olabileceğini söyleyebilmek mümkündür. Ailenin okuldan soyutlanması okuldaki eğitimin etkisinin kalıcı olmasını etkilemektedir. Aileyi eğitim programının bir parçası haline getirmek, okul öncesi dönemde verilecek olan eğitimin yaşam boyu etkililiğini sürdürmesine fırsat vermektedir (Hohman ve Weikart; 2000:76).

Yapılan araştırmalarda çocuk ve aileyi bir bütün olarak ele alan okul öncesi eğitimi programlarının sadece çocuğu ele alan okul öncesi eğitimi programlarından daha etkili olduğu saptanmıştır (Colbert, 1979; Yıldırım 1983; akt.:Çelenk,2003:30). Green (2002:1), ailelerin çocukların eğitimlerine katıldıklarında, çocukların yaşam boyunca okullarında daha başarılı olduğunu, okula karşı olumlu tutum geliştirdiğini, bir sonraki eğitim kademesine geçmekte daha istekli davrandığını ve daha fazla yüksek okul bitirme şansına sahip olabildiklerini belirtmektedir. Anne ve babaların okuldaki etkinliklere katılımları arttığında, çocuklar okula devam konusunda daha istekli davranmakta ve daha fazla sosyal uyum ve becerilere sahip olabilmektedirler (Kotaman,2008:136).

Aile katılım çalışmalarında hem anne hem de babanın okuldaki etkinliklere katılması önem taşımaktadır. Ancak yıllardan beri ailelerin okuldaki etkinliklere katılımı, anne katılımı olarak değerlendirilmekte idi. Son zamanlarda bu terimin, aile

katılımı olarak değişme gösterdiği gözlenmekte; hatta tüm aile üyelerinin katılımına açık olabilmektedir. Babaların çocukların eğitimine aktif olarak katılımı 1970'li yıllardan itibaren dikkat çekmeye başlamış; çocukların okuldaki etkinliklerine baba katılımı da artık telaffuz edilir hale gelmiş bulunmaktadır. Araştırmalar değişen sosyal koşullarda babalıkla ilgili toplumun beklentilerinin farklılaşması sonucunda babaların da çocuk yetiştirmeye etkin bir şekilde katılmalarının çocuk açısından olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur (McBride ve Lutz,2004:446; McBride vd.,2004:321). Bununla birlikte babalık kimliği ve babaların çocuk yetiştirmedeki rol model olarak önemlerinin vurgulanması babaların çocuklarının eğitimi sürecine katılmalarına olan ilgiyi arttırmıştır (Gürşimşek vd.,2008:181).

Bu nedenle makale, babaların çocuğun hayatındaki etkisinin önemine dikkat çekme, okul öncesi dönemden itibaren çocuğun eğitim etkinliklerine katılımında babanın etkin rolünü tartışma, babaların okuldaki etkinliklere katılma konusunda isteksiz davranmalarının nedenlerini irdeleme ve babaların okul öncesi eğitimi kurumlarında katılabilecekleri etkinlik önerilerine örnek oluşturma amacı taşımaktadır.

Çocukların Okuldaki Eğitimlerine Baba Katılımının Önemi

Babalar, genel olarak okulu daha çok annelerin alanı olarak görmekte ve okuldaki etkinliklere katılma konusunda annelerin daha uygun kişiler olduğunu düşünmektedirler. Babalar çocukları ile oynamaktan hoşlansalar da okuldaki etkinliklere katılmaktan sıkılmakta veya zamanı olmadığını belirtmektedirler. Bazı babalar çocukların öğrenmelerinde babaların bir rolü olduğunu düşünmektedirler (Riley vd,2000:6-8). Ancak annelerin eğitilmesinin çocukların başarısında etkisi bilinmekle birlikte baba-çocuk etkileşiminin çocuğun başarısındaki etkisi de artık araştırmalara konu

olmaya başlamıştır ve çocuğun davranışları, okul başarısı üzerinde annenin eğitim etkinliklerine katılımının olduğu kadar babanın katılımının da etkisi olduğu ortaya koyulmuştur (PTA,2005:1; Nord,1999:4; Gadsten ve Ray,2003:1-2). Fagan ve Iglesias(1999), okul öncesi dönemde okuldaki aile katılım çalışmalarına babaların katılımının sağlandığı bir çalışmada, babaları okuldaki etkinliklere katılan çocukların matematik becerilerinde artış olduğu sonucuna ulaşmışlardır (akt:Green,2003:3).

Allen ve Dally (2002:2), baba katılımına yönelik yapılmış çalışmaları incelemiştir. Bu çalışma sonucunda babalarının eğitim etkinlikleri ile ilgilediği çocukların okula karşı daha fazla olumlu tutum sergiledikleri, başarı göstermek için, sosyal faaliyetlere katılmak için daha fazla çaba sarf ettikleri; yaşamın ileriki yıllarında ise ekonomik, kariyer ve psikolojik açıdan daha iyi durumda oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Diğer taraftan babaların bakım ve eğitimlerine katıldığı çocukların, bebeklik döneminde daha güvenli bağlanma gerçekleştirdikleri, güçlükler karşısında daha dirençli, babaları ile daha sıcak ve destekleyici ilişkiler kurdukları yönünde bulgulardan söz etmektedirler. Babanın sıcak ve destekleyici ilişkisinin çocukların bulunduğu toplumun ahlaki değerlerini kazanmaları açısından önemli etkilerinin olduğunu belirtmektedirler. Baba katılımı çocuklarda ergenlik döneminde suçça kavrama, uyuşturucu, alkol vb. maddeleri kullanma oranları üzerinde azaltıcı etkiye sahip olabilmektedir.

Babalar çocuklarıyla sıcak ilişkiler kurarak çocuklarının eğitimlerine aktif bir şekilde katıldıklarında, çocukların kendine güveni artmakta, okulda daha iyi bir başarı sağlamakta, akranları ile daha sağlıklı ilişkiler kurmakta, cinsiyet rolleri daha sağlıklı gelişmekte ve ekonomik kaynakları daha iyi kullanabilme becerisine sahip olabilmektedir (Green ,2001:2). Babanın olumlu etkileşimde bulunduğu çocuklar liderlik özelliklerine sahip ve başarılı

arkadaşlık ilişkileri geliştirebilmektedirler. Çeşitli nedenlerle babanın çocukla etkileşiminin azaldığı durumlarda çocuklarda olumsuz davranışlar ortaya çıkabilmektedir (Özbey,2009:215). Yoğun ve yorucu koşullarda çalışan babaların, çocuklarına yeterince nitelikli zaman ayıramaması çocuklarda içe kapanıklık gibi bazı problem davranışlara neden olabilmektedir (Dönmezer,1999:44).

Arslan ve Durmaz Kandaz'ın (2004), babaların 3-6 yaş çocukların eğitimine ve bakımına katılım durumlarının psiko-sosyal davranışlarına etkisini inceledikleri araştırma sonucunda babanın çocuğuna aktif olarak ayırdığı zamanın çocuğun problemlerle baş etme becerisi üzerinde önemli etkisinin olduğu saptanmıştır.

Aile katılımında, ebeveynler çocukların okuldaki başarıları, davranışları ve diğer eğitimsel konularda öğretmenle işbirliği içinde bulunmaktadır. Babaların çocukla ilgili hem evdeki sorumlulukları paylaşması hem de okuldaki eğitime katkıda bulunması önem taşımaktadır (Fagan ve Palm,2004:8-12). Baba, aile üyeleri arasında etkileşimi sağlamakta etkin bir rol oynarken; çocukla kurduğu olumlu etkileşimin yansımaları geniş bir alana yayılmaktadır. Baba yoksunluğu özellikle erkek çocuklarda akademik başarısızlık, sosyal ilişkilerde sorunları beraberinde getirebilmektedir (Özbey,2009:215). Bununla birlikte anne ve babanın birlikte yaşayarak olması değil birlikte okuldaki eğitime katılmaları ve desteklemeleri önemlidir (Riley vd,2000:6-8).

Babaların Okuldaki Etkinliklere Katılmalarını Sağlama

Babanın eğitime katılımının erken çocukluk döneminde önemli bir yeri vardır. Ancak ailenin sosyal ve kültürel yapısı, babaların okuldaki etkinliklere nasıl katılacaklarına ilişkin bilgi eksikliği, babaların düzensiz çalışma koşulları, babaların eğitim durumu, öğretmenlerin baba katılımına bakış açısı babaların eğitim etkinliklerine katılmalarını

etkilemektedir. Yapılan araştırmalar eğitim düzeyi yüksek olan babaların çocukların okuldaki etkinliklerine katılmaya daha kolay adapte olduklarını ortaya koymuştur. Diğer bir araştırmada ise Afrika-lı Amerikan babaların, Amerikan babalardan daha az çocuklarına kitap okudukları ancak diğer gruba göre çocuklarıyla daha fazla oyun oynamaya zaman ayırdıkları görülmüştür (Halle ve Le Menestral,1999:3; Green,2003:3).

Türk toplumunda ataerkil aile yapısı babaların okuldaki etkinliklere katılmasında olumsuz etken olmakla birlikte bu yapının yavaş yavaş değişmeye başladığı görülmektedir. Kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almaya başlaması, boşanmaların artmasıyla birlikte tek ebeveynle yaşama oranlarının artması gibi nedenler babaların da artık çocuk eğitiminde etkin rol alması konusunda zorlayıcı unsurlar arasında bulunmaktadır (Tezel Şahin ve Özbey,2007:43-45). Bu noktada babaların okul dışında olduğu kadar okula ilişkin sorumluluklarda da paylaşımcı davranmasını gerektirmektedir. Söz konusu hassas dengenin sağlanmasında okul öncesi eğitim kurumlarında ilgili düzenlemelerin özenle yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Babaların okuldaki etkinliklere katılmaları detaylı bir planlamayı gerektirmektedir. Söz konusu planlamanın yapılamadığı durumlarda babalar çeşitli gerekçeler öne sürerek okuldaki etkinliklere katılmamaktadırlar. Gürşimşek vd. (2007) tarafından yapılan, okul öncesi eğitime baba katılım düzeyini inceleyen araştırmada, babanın okuldaki etkinliklere katılımının desteklenmediği okullarda babalar; yeterli zamanı bulamama, okulda kendisini rahat hissetmeme, diğer velilerle ilişki kurmada zorluk yaşama gibi nedenlerle okuldaki etkinliklere katılmada isteksiz davrandıkları saptanmıştır. Bu saptama aile katılım çalışmalarında baba katılımının daha özenli bir şekilde hazırlanarak desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Aile katılım çalışmalarının kapsamında, babaların etkili bir şekilde okuldaki etkinliklere katılabilmesi ve adapte olabilmeleri için neler yapılması gerektiği detaylı bir şekilde planlanmalıdır (McBride ve Rane,1996:2). Babaların çocukların okuldaki etkinliklerine katılmalarının önemi babalara uygun bir dille anlatıldığında babaların okuldaki etkinliklere katılma konusunda daha olumlu tutum geliştirebilmeleri mümkündür. Annelere oranla okulla daha az iletişim kurmaları nedeniyle, babaların çocuklarının okulunda kendilerini rahat hissetmeye gereksinimleri bulunmaktadır. Okulda ilan panolarında, konferanslarda, broşürlerde babalar ve çocukları ile ilgili yazılara resimlere yer verildiğinde babalar okula karşı daha sıcak davranma eğiliminde bulunabileceklerdir (Green,2001:2).

Aile katılım programları babaların katılımı için oldukça çeşitli seçenekler sunmaktadır. Tüm aile katılım etkinliklerine anne ve baba birlikte katılabilmektedir. Buna rağmen babaların diğer babaların katılmayacaklarını duyduklarında okuldaki etkinliklere katılımda isteksiz oldukları da gözlenebilmektedir (Fagan ve Palm,2004:13). Babaların annelerle birlikte okuldaki etkinliklere katılmaları, ilk zamanlarda babaların okula karşı çekingen davranışlarını azaltmada önemli etkidir.

Diğer taraftan ailenin sosyal ve kültürel yapısının öğretmen tarafından iyi bilinmesi de babaların katılımında etkili stratejiler geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Öğretmen babaların ilk zamanlardaki çekingenliğini anlayışla karşılamalı ve babaların etkinliklere katılmaları için özel çaba sarf etmelidir. En önemlisi de babaların okuldaki etkinliklere katılmalarının çocuk için değerini kavramalarına yardımcı olmaktır. Okuryazar olmayan ya da sosyal ve kültürel yönden kendisini yetersiz hissedenden babalar varsa; bu babaların gereksinimi olan desteğin sağlanması babaların kendilerine güven duygusunu geliştirecektir. Babaların çocuk gelişimi eğitimi ve babalık rolleri ile ilgili gerekli eğitimi

almadıklarında çocuklarının eğitimlerine katkıda bulunabilmeleri de mümkün olmayacaktır (Riley vd.2000:6-7-11).

Okuldaki etkinliklerin, annelerin olduğu kadar babaların da kendilerini rahat hissedebilecekleri şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Babalar sportif etkinliklere ve okul dışındaki etkinliklere katılmada daha istekli olabilmektedirler. Kendilerini rahat hissettikleri ortamlardaki etkinlikler, okul etkinliklerine katılmada babaları daha da cesaretlendirmektedir. Bu durum babaları öğretmenle daha çok iletişime geçme ve çocukların okulda öğrendiklerini evde destekleyebilecekleri etkinlikleri gerçekleştirmede önemli rol oynamaktadır. Diğer taraftan sadece baba ve çocuğun birlikte gerçekleştirdiği etkinlikleri çoğaltmak, babaların eğitime katılmalarında kullanılacak etkili stratejilerdendir.

Okuldan ailelere gönderilecek her türlü haber mektubu, broşür, yazışma vb. dokümanlarda annelerin yanı sıra babaların da isimlerinin yazılması babaların okula karşı sorumluluk duygularını geliştirmede etkili olabilmektedir (Riley vd.2000:8,9; Fagan ve Palm,2004:13).

Babaların ilgileri, güçlü ve zayıf yönleri tanınmaya çalışılarak, onların gereksinimleri de dikkate alınarak etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır. Babaların mesleği, hobileri, aile katılım çalışmalarında neyi gerçekleştirmek istediği ve etkinliklere katılım için hangi zaman diliminde uygun olabileceği gibi konuların açıklığa kavuşturulması baba katılımının etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesine fırsat verebilmektedir (Funkhouser, 1999:5;Green,2001:2). Baba katılımında okulun beklentisi kadar babaların bu beklentiye hangi boyutlarda verimli bir şekilde yanıt verebileceği konusu da önem taşımaktadır.

Her iki ebeveynin çalıştığı ailelerde, bazı babaların çalışma koşulları annelerin çalışma koşullarına göre daha esnek ve rahat olabilmektedir. Söz konusu durumda babalar okulla iletişim kurmada

daha uygun ve fazla zamana sahip olabilmektedirler. Bu koşulları taşıyan babaların durumunun, okuldaki etkinliklere katılmaları için bir avantaj olarak düşünülerek değerlendirilebilmesi mümkündür (Sale,2001:3).

- Babaların okuldaki etkinliklere katılmalarının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için okul ortamında bazı etkili stratejilerin kullanılması önerilebilir:
- Babaların çocukların yaşamındaki önemini ve yerini kavramalarına yardımcı olacak konferans, seminer vb. toplantılar düzenlenebilir (Friends,2006:2; Ömeroğlu vd.,2003:442).
- Babaların sosyal ve kültürel özelliklerini dikkate alarak sıcak ve samimi bir ortam sağlarken; diğer taraftan okul içinde, annelerin olduğu kadar babaların da ilgisini çekebilecek materyallerle donatılmış bir ebeveyn bekleme yerinin hazırlanması önem taşımaktadır. Bu alanda babaların çocuklarıyla gerçekleştirebilecekleri spesifik etkinlik ortamları oluşturmak yararlı olabilmektedir (Friends,2006:2).
- Okulda babaların katılacağı etkinlikleri babaların çalışma saatlerine uygun düzenlemek baba katılımını kolaylaştırıcı en önemli etkidir. Bayramlar, babalar günü, babalar ile tanışma toplantısı gibi günlerde birden fazla babanın okulda hazırlanan etkinliklere katılmasına fırsat verilebileceği gibi baba katılım çalışmaları için her babanın kendisine uygun zaman dilimini seçmesi önem taşımaktadır (Kaye,2005:21).
- Sınıftaki tüm babaların birbirleriyle iletişim ve etkileşim içinde olmasına fırsat verecek ortamlar yaratmak babaların birbirlerini desteklemeleri açısından ayrı bir yere sahiptir. Okulda düzenlenebilecek küçük grup toplantılarında babaların da grup halinde katılımının desteklenmesi ve tartışma ortamlarının meydana getirilmesi için fırsatlar hazırlamak gerekmektedir (Friends,2006:2).

- Öncelikli olarak babaların daha kolay gerçekleştirebilecekleri, ilgi duydukları etkinliklere katılmaları için zemin hazırlamak önem taşımaktadır. Bu fırsatlar içerisinde babaların ilgi alanına giren ve fazla zaman, emek gerektirmeyen babaların meslekleri, kültürel özellikleri ve hobilerini içeren birden fazla etkinlik çalışmaları için alt yapı oluşturulması mümkündür. (Kaye,2005:21).
- Babaların gereksinim duyduğu diğer sosyal servislerle bağlantılarını sağlamak, eğitim etkinlikleri sırasında babalara yardımcı olarak gereksinim duyduğu materyallere ulaşmalarında kolaylık sağlamak ve babaların etkinlikleri değerlendirme sürecine katılımını sağlamak babaların okula karşı olumlu tutum geliştirmeleri ve okul ile olan ilişkilerini sürdürmeleri açısından önemlidir (Kaye,2005:21; Friends,2006:2).

Babaların Çocuklarla Birlikte Gerçekleştirebileceği Etkinlikler

Babaların okuldaki etkinliklere katılımına yönelik yapılan araştırmalarda, babaların etkinliklere katılmada ilk önce isteksiz davranmalarına rağmen, etkinliklerin sonunda bu paylaşımdan oldukça memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Babalar, aile katılım çalışmalarına katıldıktan sonra; çocuğu ile daha çok konuştuğunu, paylaşımda bulunduğunu, okulda yapılan çalışmalardan haberdar olduğunu ve okulda yapılan etkinliklerin değerini anladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca okul ve ev arasında devam eden oyunlardan oldukça hoşlandıklarını belirtmişlerdir (Bridge,2001:19).

Babaların sınıf içinde birçok etkinliğe katılabilmeleri mümkündür. Serbest zaman etkinliklerinde ilgi çekici materyallerle ilgi köşelerini düzenleyebilirler. Bu düzenlemeler özel gün ve haftalar dikkate alınarak da yapılabilir. Babalar çocukluklarında oynadıkları oyunları okulda çocuklarla oynayabilirler, çocuklara hikâye okuyabilirler, kukla gösterileri düzenleyebilirler, fen etkinlikleri kapsamında

çocukların da aktif katılabilecekleri deneyler planlayabilirler.

Babalar okula davet edilerek her babanın çocuğu ile takım oluşturarak sportif etkinlikler (kamp kurma, yüzme, balık tutma, bisiklet sürme vb.) gerçekleştirebilirler. En iyi pişirdikleri bir yemeği sınıfta çocuklarla birlikte hazırlayabilirler. Yapı inşa oyunlarına katılabilirler, çocukları ile birlikte kütüphaneye gidebilirler (PTA,2005:1-5).

Sınıf içinde gerekli olan eğitim materyallerini hazırlama, sınıf içi etkinlikleri gözlemlene, sınıftaki eşyaların tamiratlarını yapma, sınıf içi düzenlemelere yardım etme, çocukların etkinliklerini dosyalama, uygun alanlara gezi düzenleme, müzik aleti çalma, mesleklerine ve mesleklerinde kullandıkları araç ve gereçlere ilişkin tanıtım etkinlikleri gibi faaliyetler baba katılımı ile gerçekleştirilebilecek etkinliklerdir (Can Yaşar,2001:373).

Baba katılım çalışmaları kapsamında babaların gereksinim duyduğu konularda seminerler ve konferanslar düzenlenebilir. Söz konusu seminer ya da konferans için ilgili konuşmacı ya da konuşmacılara ulaşmak için babalar aktif görev alabilir. Babalara yönelik bir pano hazırlanarak çocukla ilgili ilginç olaylar, çalışmalar bu panoya asılarak babaların dikkati çekilebilir. Babalarla bireysel görüşmeler yapılarak babanın çocukla ilgili konularda karşılaştığı iletişim, disiplin ve davranış problemleri, çocukla ilgili beklentileri konusunda bilgi alışverişi yapılabilir (Ömeroğlu vd.,2003:442).

Okul öncesi eğitimde baba katılımında en önemli noktalardan birisi de babaların değerlendirme etkinliklerine katılmalarının sağlanmasıdır. Bu kapsamda öğretmenin düzenli olarak babalara yönelik gönderdiği bilgilendirme notları, çocuğun ürünlerinden oluşturulan kitapçıklar, broşürler, etkinlik fotoğrafları ve yıl sonunda çocukla ilgili tüm çalışmaların ve öğretmen görüşlerinin toplandığı dosyalar babaların okuldaki etkinlikleri değerlendirilmesinde önem taşımaktadır.

Yıl boyunca sınıf içi ve dışı etkinliklere katılmış, okul öncesi eğitimden beklentilerini kavramış bir babanın değerlendirme boyutunda öğretmenle iletişim kurması çocuğun bir sonraki eğitim yılında okul ve aile boyutunda desteklenmesi gereken yönlerinin açığa çıkarılması açısından önem taşımaktadır.

Babalar çocuklarının okuldaki etkinliklerini evde desteklemede de önemli rol oynayabilirler. Kitap okuyarak çocukların bilişsel gelişimlerini destekleyebilirler. Okulla ilgili proje çalışmalarına yardımcı olabilirler, televizyon seyretme saatlerini sınırlandırarak uygun televizyon programlarını çocuklarla birlikte seyredebilirler (Riley vd.2000:69-70; Gadsden ve Ray,2003:2).

Sonuç ve Öneriler

Aile katılım çalışmaları çocukların okulda aldıkları eğitimi tüm yaşamlarında kullanabilme becerisini kazanmaları açısından önem taşımaktadır. Çocuklar genellikle evde gördükleri davranış ve tutumları daha çok gösterme eğiliminde olabilmektedirler. Bu nedenle çocukların etkileşimde bulunduğu en önemli sosyal çevre olan aile eğitim programlarına aktif bir şekilde katılmak durumundadır. Ailelerin aile katılım çalışmalarına etkili bir şekilde katılabilmeleri için öğretmenin, anne ve babanın her ikisini de dikkate alarak aile katılım çalışmaları hazırlaması gerekmektedir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar babanın, çocuğun daha sonraki yıllarda gösterdiği davranışlar, akademik başarı ve psikolojik durumu üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda çocuğun eğitiminde ve gelişiminde anne olduğu kadar babanın da oldukça önemli olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Ancak geleneksel aile yapısında baba figürü oldukça farklı algılanmaktadır. Geleneksel yapıda baba, aileyi ekonomik açıdan destekleme ve ailede otoriteyi sağlayan figür olarak görülmektedir. Anne ise çocuk bakımı ve

eğitimi konusunda ilk elden sorumlu olan kişidir. Ancak değişen sosyal koşullarda geleneksel aile yapısının da değişikliğe uğradığı tartışılmaz bir gerçektir. Bu değişiklik kapsamında kadın aile ekonomisine katkıda bulunma görevini baba ile paylaşırken, baba da kadının çocuk bakımı ve eğitimi konusundaki görevini paylaşmaktadır.

Babalar okuldaki etkinliklere katıldıklarında, okuldaki eğitimin nasıl işlediği ve okuldaki eğitime nasıl katkı sağlayabileceği, çocukların eğitimlerini evde nasıl destekleyebilecekleri konusunda deneyim sahibi olmakta; öğretmenleri daha iyi anlayabilmekte ve onları okulda desteklemede daha istekli davranabilmektedirler. Babaları okuldaki etkinliklere katıldıklarında ise, çocuklar okula karşı daha olumlu duygular geliştirebilmekte, evde ve okulda kendisine ait sorumlulukları yerine getirmede daha istekli davranabilmekte ve okula karşı olumlu tutumunu ileriki yıllarda da sürdürebilmektedir. Diğer taraftan öğretmenler çocuğun aile yapısını daha yakından tanıma fırsatı bulmakta, babanın bakış açısını anlamaya çalışmakta ve ailelerin beklentilerine karşı daha duyarlı olabilmektedir (Carter,2003:15).

Bu sonuçlar dikkate alınacak olursa; okullar artık annelerin tek başına sorumluluk yüklendiği alanlar olmaktan çıkarılmalı; aynı zamanda babaların da okuldaki etkinliklere katılmalarını sağla-

yan eğitim programları hazırlanmalıdır. Bu konuda verimi arttırabilmek amacıyla babaların okuldaki etkinliklere niçin ve nasıl katılabileceklerine ilişkin seminerler, toplantılar düzenlenmelidir. Bu toplantılar kapsamında gerektiğinde uzman kişiler tarafından babalar çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirilmelidir.

Okulda anne ve babaların birlikte katılabileceği programlar hazırlanabileceği gibi, sadece babaların gereksinimlerine uygun hazırlanmış baba eğitim programlarının hazırlanması gerekmektedir. Bu programların hazırlanmasında babaların çocukla birlikte yaşama durumları dikkate alınmalıdır. Babanın çocukla görüşme oranı ne olursa olsun (birlikte yaşama, boşanmış babalar, farklı illerde yaşama vb.), babaların okul etkinliklerine katılma çalışmalarını planlı bir şekilde düzenlenmelidir.

Babaların sınıf içindeki diğer çocukların babalarıyla tanışmasına ve ekip çalışması ile okul içi etkinlikler düzenlemesine fırsat verecek görüşme ortamları meydana getirilmelidir.

Çocukların okul dışında da babalarıyla gerçekleştirebilecekleri etkinlikler planlanarak; söz konusu etkinliklerin gerçekleştirilmesi öğretmen tarafından desteklenmeli ve etkinliğin fotoğraf, video aracılığıyla sınıf içindeki diğer çocuklarla ve ailelerle paylaşılması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Allen,S., and Daly,K. (2002).*The Effects of Father Involvement:A Summary of the Reseach Evidence*. Newsletter of the Father Involvement Initiative-Ontario Network Vol:1.Fall.
- Arslan, Ü. ve Durmaz Kandaz, U. (2004).*Babaların 3-6 yaş Grubundaki Çocukların Eğitimine ve Bakımına Katılım Durumlarının Psikososyal Davranışlarına Etkisi. I. Uluslar arası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı* (2006). Cilt:3. 371–379.
- Bridge, H. (2001). *Increasing Parent Involment In The Preschool Curriculum:What Action Research Case Study Revealed* International Journal of Early Years Education. Vol.9.No.1.
- Can Yaşar, M. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı*. Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı El Kitabı. Yapa Yayınları. İstanbul.
- Carter, S. (2003). *Educating Our Children Together: A Source Book for Effective Family –School Community Partnerships*. <http://www.ftnys.org/Educating%20our%20children.pdf> (13.11.2007).
- Çelenk,S.(2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim-Online 2 (2)*, 2003 sf. 28-34.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. Sistem Yayıncılık. İstanbul.
- Fagan, J. ve Palm, G.(2004).*Fathers and Early Childhood Programs*. Thomson, Delmar Learning.1–76.
- Funkhouser, J.E. (1999). **Family Involvement in Childrens Education: Successful Local Approaches: An Idea Book**.DIANE Publishing
- Friends.(2006).*Promoting Father Involvement in Early Childhood*. National Resource Center for CB-CAP.(<http://www.friend.snrc.org>.(13.01.2009).
- Gadsden, V. ve Ray, A. (2003). *Fathers' Role in Children Academic Achivement and Early Literacty*. Eric Digest.
- Green,S. (2003). *Reaching Out to Fathers :An Examination of Staff Efforts That Lead to Greater Father Involvement in Early Childhood Programs*. Early Childhood Research&Practice. Fall.Vol:5. No:2.
- Green,S.(2002). *Parent Involvement in Child Care. Does it Realy Matter?* Child Care Centers Conections. Volume,11.Issue:2.
- Green ,S.(2001). *Creating a Father Friendly Child Care Environment*. Child Care Centers Conections. Volume,10.Issue:1.
- Gürşimşek, I.; KEFI, S. ve Girgin,G.(2007). *Okulöncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyi İle İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi*.Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 33: 181-191 [2007].
- Halle, T. ve Le Menestrel, S.(1999). *How Do Social,Economic and Cultural Factors Influence Father'Involvement Whith Their Children?* ED 442 550
- Hohman, M. ve Weikart D.P.(2000). *Küçük Çocukların Eğitimi*. (Çev: Sibel Saltiel Kohen).Hisar Eğitim Vakfı Yayınları. No.1. Kuruçeşme/İstanbul
- Kaye, S. (2005). *Father Involvement*. Childrens Voice. January/Fabruary. <http://www.cwla.org/programs/r2p>.
- Kotaman, H. (2008). *Türk Ana Babalarının Çocuklarının Eğitim Öğretimlerine Katılım Düzeyleri*. *Uludağ Üniveristesesi Eğitim Fakültesi Dergisi XXI (1), 2008, 135-149*.
- McBride, B.A. and Lutz, M.A.(2004). *Intervention: Changing The Nature and Extend of Father Involvement*. The Role of the Father in Child Development (Edit.Michael E. Lamb).Fourth Edition. Published New York, Wiley.

- McBride, B.A. Schoppe,S.J., Ho, M., and Rane, T.(2004).
Conceptualizing and Measuring Father Involvement (Edit: Randal D. Day and Michael E. Lamb).
Publisher Lawrence Erlbaum Associates.
- McBride, Brent A. and Rane, T. R.(1996). Father/Male
Involvement in Early Childhood Programs. ERIC
Digest. ED400123.
- Nord,C.W. (1998). Father Involment in School. Ericdi-
gest.ED –PS-98-3.
- Ömeroğlu, E. ve Can Yaşar, M. (2005). *Okul Öncesi
Eğitimi Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı*.
Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Yıl:6
Sayı.62.
- Ömeroğlu ,E.,Yazıcı,Z. Ve Dere ,H.(2003).*Okul Öncesi
Eğitimi Kuurmalrında Ebeveynin Eğitime Katılı-
mı*.Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni
Yaklaşımlar. (Yay.Haz:Müzeyyen Sevinç). Morpa
Kültür Yayınları. İstanbul.
- Özbey,S. (2009). Anasınıfı ve Anaokulu Davranış
Ölçeği'nin Geçerlik Güvenirlik Çalışması ve Des-
tekleyici Eğitim Programının Etkisini İncelenme-
si. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversi-
tesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- PTA. (2005). Father Involment-Encouraning Dads to be
Involvend.
[http:// www.capta.org](http://www.capta.org). 10.11.2007.
- Riley, R.W.; Peterson, T.K.,Moreno,M.G.Goode,W.W.
(2000).*Strengthening Participation of Fathers in
Children's Learning and Development*.Fathers
Mather! Involving Fathers in Children's Learning.
A Kit for Educators and Other Professionals. ED
442 580.
- Sale,R.L.(2001).*Practical Ways to Involve Fathers in
Child Care* Child Care Centers Conections.Volu-
me,10.Issue:1.
- Tezel Şahin ve Ünver (2005). *Okul Öncesi Eğitim Prog-
ramlarına Aile Katılımı*. Kastamonu Eğitim Dergi-
si. 23-30. Cilt:13 No:1.
- Tezel Şahin v e Özbey,S. (2007).Aile Eğitim Programla-
rına Baba Katılımının Önemi. *Toplum ve Sosyal
Hizmet Dergisi*.Cilt 18, Sayı 1, 2007.
- Wasik, B.A.,Bond, M.A. and Hindman,A. (2002). *Efee-
ctive Early Childhood Curriculum for Children at
Risk*. Contemporary Perspectives on Early Child-
hood Curriculum.(Ed: Olivia N. Saracho and Ber-
nard Spodek). Greenwich, Conn. : Information
Age Published.